

דרכים

פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943

תוכן ענינים

סעיף 1	השם הקצר חוק תשיא 1951
סעיף 2	פירוש
סעיף 3	הטלת הפקודה חוק תשיא 1951
סעיף 3א	רישום הערה בספרי האחזקה חוק תשיא 1951
סעיף 4	סמכות לקנות חזקה בקרקע ולבצע עבודה עליה
סעיף 5	הקמת הקרקע לקנין שר העבודה או שר התחבורה
סעיף 6	סמכות להשתמש באופן זמני בקרקע הגובלת בדרך
סעיף 7	הגבלה על זכות פיצויים חוק תשיא 1951
סעיף 8	הפיצויים חוק תשיא 1951
סעיף 9	הערכת הפיצויים
סעיף 9א	ארנונת שבח חוק תשיא 1951
סעיף 10	איסור עבודות שיפור של קבע חוק תשיא 1951 חוק תשכג 1963 חוק תשכו 1966
סעיף 11	הטלת הפקודה על דרכים קיימים

דרכים

פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח)

מס' 29 לש' 1943 *

1. פקודה זו תיקרא פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943.
2. בפקודה זו יהיו למונחים הבאים הפירושים דלקמן, אם לא יחייב ענין הכתוב פירוש אחר:
"רשות" פירושה כל אדם המורשה ע"י שר העבודה או שר התחבורה עפ"י סעיף 4 של פקודה זו;
"בית משפט" פירושו בית המשפט המחוזי (**), שבתחומי שיפוטו נמצאת כל קרקע כמוגדר בפקודה הזאת;
"קרקע" פירושה כל קרקע שנרכשה לצורך דרך עפ"י הוראות פקודה זו;
"בעל", ביחס לכל קרקע, פירושו הבעל הרשום של אותה קרקע, אם יש לקרקע בעל רשום, וכשאין בעל רשום, פירושו האדם הזכאי לקבל את דמי החכירה והרווחים מאותה קרקע, לרבות בעל זכות או בעל טובת הנאה בקרקע;
"עבודת שיפור של קבע" פירושה הקמתם או בנייתם מחדש של כל בנין או של כל תוספת-מבנה לבנין, כל מפעל השקאה, הספקת מים, ביוב, ניקוז, או הקמת גדר אבנים או גדר קבועה אחרת והיא כוללת הקמת כל מצבת קבר ונטיעת עצים;
"דרך" פירושו כל דרך או מסילת ברזל או תואי של דרך או של מסילת ברזל או צומת דרכים, שפקודה הוטלה עליה בצו שניתן לפי סעיף 3.
3. מותר לו לשר העבודה או לשר התחבורה, אם נוכח שהדבר דרוש להגנת הארץ או לפיתוחה, להורות בצו כי פקודה זו תחול על כל דרך. צו זה לא יפורסם ברשומות אלא אם כן סבור שר התחבורה או שר העבודה כי פרסום זה לא יזיק להגנת הארץ.
- 3א. ניתן צו עפ"י סעיף 3, ירשום מנהל רישום הקרקעות הערה על כך בספרי האחוזה לגבי הדרך שהצו חל עליה.
4. (1) אם ניתן צו על פי סעיף 3 מן הפקודה הזאת, יכולה הרשות, דהיינו אדם המורשה בכתב ע"י שר העבודה או שר התחבורה לעשות כן, לקנות מיד חזקה בקרקע הדרושה לסלילת הדרך המפורטת באותו צו או לשיפורה, ולבצע עליה את כל אותן העבודות שיהא צורך בהן כדי להוציא לפועל אותה סלילה או להשלים את השיפור.
- (2) "קרקע הדרושה לסלילת דרך או לשיפורה", לענין סעיף זה — שטח קרקע הדרושה כדי ליתן לאותה דרך רוחב עד 50 מטר, ואם היתה מסילת ברזל או תוואי של מסילת ברזל שנועדו לתחנה, או אם היתה צומת דרכים — כל שטח קרקע הדרושה לתחנה או לצומת בשיעור שתקבע

השם הקצר
חוק תשי"א-1951
פירוש

חוק תשי"א-1951

חוק תשי"א-1951
חוק תשכ"ו-1966

הטלת הפקודה
חוק תשי"א-1951

רישום הערה בספרי
האחוזה
חוק תשי"א-1951

סמכות לקנות חזקה
בקרקע ולבצע עבודה
עליה

חוק תשכ"ג-1963
(תיקון מס' 3)
חוק תשכ"ו-1966

* פורסמה ע"ר מס' 1305 מיום 10.12.1943, תוס' 1, עמ' (ע) 40, (א) 55;

תוקנה ס"ח מס' 71 מיום י"ג באדר תשי"א (21.3.1951) עמ' 74.

ס"ח מס' 404 מיום כ"ו באב תשכ"ג (16.8.1963) עמ' 144.

ס"ח מס' 469 מיום י"ב בשבט תשכ"ו (2.2.1966) עמ' 4.

ס"ח תשס"ו מס' 2057 מיום 15.6.2006 עמ' 359 (ה"ח הממשלה תשס"ו מס' 236 עמ' 298) — תיקון מס' 4 בסעיף 66 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2006), תשס"ו-2006; תחילתו ביום 1.7.2006.

(*) סמכויות הנציב העליון הועברו לשר העבודה ונוסף עליו לשר התחבורה — י"פ מס' 172 מיום א' בתמוז תשי"א (5.7.1951), עמ' 1105, וי"פ מס' 180 מיום ד' באב תשי"א (9.8.1951), עמ' 1221.

(**) לפי הנוסח המקורי — "בית המשפט לקרקעות" שסמכויותיו ניתנו לבית המשפט המחוזי על סמך סעיף 8(ב) מפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948.

הרשות.

5. כל אימת שהשלטונות קנו חזקה בקרקע בהתאם לסעיף 4 של הפקודה הזאת, תקום הקרקע הזאת, כשהיא חפשית מכל שעבוד, לקנין שר העבודה או שר התחבורה בשם ממשלת ישראל ותירשם בהתאם לכך במשרד ספרי האחוזה.

הקמת הקרקע לקנין שר העבודה או שר

6. יכולה הרשות להשתמש או להרשות להשתמש בקרקע הגובלת בקרקע הדרושה לשם סלילת דרך עפ"י הוראות הפקודה הזאת באותו אופן ולמשך אותו זמן שהרשות תראה צורך בו, כדי שהעבודה הנזכרת בסעיף-קטן (1) של סעיף 4 תבוצע ושהתנועה תופנה לכיוון אחר עד גמר העבודה הזאת.

סמכות להשתמש באופן זמני בקרקע

7. לא יהא בעל הקרקע זכאי לקבל פיצויים אלא אם כן היה שטח הקרקע שנלקח גדול מרבע השטח הכולל של החלקה שממנה נלקח:

הגבלה על זכות פיצויים

בתנאי שאם הוכח כי אם לא ישולמו לו פיצויים יהא נגרם לו סבל, רשאי שר העבודה או שר התחבורה לפי שיקול דעתו ליתן אותו סכום הפיצויים שימצא לנכון מתוך התחשבות בכל מסיבות הענין.

8. (1) היה גדול השטח שנלקח עולה על רבע החלקה שממנה נלקח, ישולמו לבעל הקרקע שנרכשה פיצויים בעד השטח העודף על הרבע. פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943

הפיצויים חוק תשי"א-1951

(2) סכום הפיצויים ייקבע לפי הסכם בין הרשות ובין בעל הקרקע פרט למקרים המנויים להלן.

(3) ואלה המקרים שבהם יקבע בית המשפט את חובת הפיצויים ואת סכומם ויפסוק בכל כססוך על טובת הנאה או על זכות בקרקע, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלת ישראל או לפי בקשת בעל הקרקע:

(א) אין הסכם על תשלום פיצויים או על סכומם;

(ב) בעל הקרקע לא הגיש לרשות תביעת פיצויים תוך שנה אחת מיום שקנתה אחיזה בקרקע לפי סעיף 4, ואם היתה הקרקע מן הסוג שחלות עליו הוראות סעיף 3 של חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), תשי"א-1951 — מיום מתן הצו על פי סעיף 3(א) לחוק האמור;

(ג) הוגשה תביעה כאמור ולא הוגשו ראיות מספיקות לחיזוק התביעה;

(ד) הוגשו תביעות שונות או סותרות ביחס לאותה קרקע או לכל זכות או טובת הנאה בה;

(ה) הממשלה טענה שהקרקע היא אדמת מדינה פנויה.

(4) החלטת בית המשפט בנוגע לפיצויים, או בכל כססוך על טובת הנאה או על זכות בקרקע, תהיה סופית ביחס לכל הצדדים שאליהם נשלחו הודעות על בקשה שהוגשה לפי סעיף קטן (3), או שהתייצבו ותבעו, בעצמם או על ידי מיופה כוח, את הקרקע או כל זכות או טובת הנאה בה; אולם מי שלא נשלחה אליו הודעה כאמור, או שלא התייצב ולא תבע כאמור, — רשאי להגיש תביעה תוך שנה לאחר תאריך ההחלטה הסופית.

(5) פסק בית המשפט פיצויים ולא הורה על דרך תשלומם, יושלש סכום הפיצויים בבית המשפט ובית המשפט לא ישלמו אלא כעבור שנה מתאריך ההחלטה הסופית, או תוך תקופה קצרה יותר, כפי שיחליט, ולאחר שתוגש לו בקשה על כך מאת אדם התובע את הפיצויים, והפיצויים ישולמו כפי שיוורה בית המשפט.

(6) (א) השלשת הפיצויים בבית המשפט כוחה יפה כסילוק מלא ופוטרת את הממשלה ואת הרשות מאחריות לכל תביעה על הקרקע ועל זכות או טובת הנאה בה;

(ב) אולם אדם הטוען לפיצויים שהושלשו בבית המשפט רשאי — אם לא שולמו, כולם או מקצתם — לתבוע תוך שלוש שנים מתאריך ההחלטה הסופית, שישלמו לו אותם פיצויים, כולם או מקצתם; כן רשאי כל אדם הטוען שזכותו עדיפה לקבלת סכום הפיצויים להגיש תביעה נגד האדם שהפיצויים שולמו לו.

(7) תביעות לתשלום פיצויים המושלשים בבית המשפט יש להגישן על ידי הודעה בדרך המרצה, באופן שייקבע בתקנות בית הדין הנוהגות באותה שעה והמסדירות מסירות הודעות בדרך המרצה, ובצירוף הצהרה בשבועה המפרטת את הנימוקים שעליהם מבוססת התביעה.

8) תשלום הפיצויים לאדם שיש לשלם לו, את השלשת הפיצויים בבית המשפט על יסוד החלטתו, פוטרים את הממשלה ואת הרשות מכל אחריות על אופן השימוש באותם פיצויים או על השימוש בהם לרעה. ואולם אם המחזיק בקרקע הוא אדם שאיננו בעל הקנין בה, או שהוא מחזיק בה בתורת בא-כוח, אין התשלום למחזיק כאמור פוטר מהאחריות אלא אם סכום הפיצויים ושיעוריהם או מועד תשלומם נקבעו בהסכמת בעל הקנין בקרקע, או על-ידי בית-המשפט, לאחר מסירת הודעה שבית המשפט ידרוש למסרה.

9. בבוא בית המשפט להעריך את סכום הפיצויים שיש לפסוק לכל בעל קרקע בהתאם לסעיף 8, ינהג לפי התקנות דלקמן:

- (א) בית המשפט לא יביא בחשבון את העובדה שהקרקע נרכשה בכפיה;
- (ב) בהתחשב עם המותנה לקמן יקובל כשוויה של הקרקע, אותו סכום שהיה מתקבל ממכירת הקרקע אילו נמכרה בשוק ע"י מוכר מרצונו הטוב:
- בתנאי שבבוא בית המשפט להעריך פיצויים אלה —

(I) יעריכם לפי השווי שימצאנו בית המשפט כשוויה של הקרקע על הבסיס הנ"ל בתאריך שבו נתפסה על ידי הרשות, כשתפיסה זו חלה לפני תחילת תקפה של פקודה זו, ואילו בכל מקרה אחר — בתאריך שבו יכלה רשות לתפוס אותה עפ"י הוראות פקודה זו, בלי לשים לב אל כל השבחות או עבודות שנעשו בקרקע לאחר כל תאריך כזה ע"י רשות או ע"י הבעלים או ע"י כל אדם אחר; וכן

(II) יביא בחשבון את כל החשבונות וההערכות של השווי היסודי או של דמי החכירה שהוגשו לצורך תשלום מסים ע"י הבעל או שהבעל הסכים להם;

(ג) בית המשפט לא יביא בחשבון את התאמתה או הכשרתה המיוחדת של הקרקע לאיזו מטרה, אם זו מטרה שאי-אפשר להשתמש בה אלא עפ"י סמכויות הנובעות מחוקים, או שאין ביקוש עליה בשוק חוץ מביקושה ע"י קונה מסויים לצרכיו המיוחדים או חוץ מביקושה לצרכי הרשות;

(ג1) היתה הקרקע מיועדת לתכלית שלפי מהותה אין היא מעוררת ביקוש כללי, או שוק לקרקע, לאותה תכלית, ואלמלא קניית החזקה לפי פקודה זו היתה הקרקע מוסיפה להיות מיועדת לאותה תכלית, רשאי בית המשפט, אם הוא משוכנע שמתכוונים בתום לב לסיידור מחדש במקום אחר, להעריך את סכום הפיצויים על יסוד חישוב ההוצאות המתקבלות על הדעת של הסיידור מחדש כאמור;

(ד) כמו כן יביא בית המשפט בחשבון —

(I) את הנזק, אם יש נזק, שנגרם מחמת ניתוקה של הקרקע מקרקע אחרת השייכת לבעל;

(II) את העליה או הפחת בשווי קרקע אחרת השייכת לבעל, ובשעה שיבואו להעריך את הפיצויים שיש לשלמם, ינכו מסכום שווי הקרקע והנזק שנגרם לה את שיעור העליה או יוסיפו עליו את שיעור הפחת; וכן

(III) כל תשלום שניתן לבעל ע"י רשות, או ע"י כל אדם הפועל בשמה, לחשבון פיצויים בעד הקרקע, או בקשר להריסתם או סילוקם של כל בנין, מפעל השקאה, עצים או יכול הנמצאים על הקרקע, או בקשר להיזק שנגרם להם.

9א. (1) נקנתה חזקה בקרקע על פי פקודה זאת, ונסללה עליה דרך, ועקב סלילת הדרך עלה ערכם של מקרקעים אחרים — רשאית הממשלה, תוך חמש שנים מיום שנסתיימה סלילת הדרך, לחייב בצו את בעל הקנין במקרקעים שערכם עלה כאמור, לשלם לאוצר המדינה ארנונת שבח שלא תעלה על מחצית הסכום שבו עלה ערך אותם מקרקעים; היה אותו בעל קנין במקרקעים זכאי לפיצויים לפי פקודה זו — רשאית הממשלה לזקוף את סכום הפיצויים על חשבון ארנונת השבח.

(2) עליה בערך המקרקעים שהביאו בחשבון בקביעת הפיצויים על פי סעיף 9, לא יביאוה בחשבון לקביעת שיעור ארנונת השבח לפי סעיף זה.

(3) נתגלעו חילוקי דעות בין הממשלה ובין בעל המקרקעים בשאלה אם עלה, ובאיזה שיעור עלה, ערכם של המקרקעים עקב סלילת הדרך — יכריע בית המשפט לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלת ישראל או בעל המקרקעים.

(4) באין הסכם על סילוק ארנונת שבח, תסולק הארנונה בחמשה תשלומים שנתיים

הערכת הפיצויים

חוק תשי"א-1951

ארנונת שבח
חוק תשי"א-1951

רצופים, ותיגבה מאת מי שהוא באותה שעה בעל המקרקעים בדרך שגובים חוב אזרחי רגיל.
(5) (א) בעל הקנין במקרקעים ששילם ארנונת שבח, זכאי לקבל מכל אדם שהוא בעל זכות או טובת הנאה במקרקעים שעליהם שולמה הארנונה, סכום שיוסכם ביניהם כהשתתפות בארנונה;

(ב) לא הגיעו בעל הקנין או בעל הזכות או טובת ההנאה כאמור לידי הסכם בדבר ההשתתפות או שיעורה, יפסוק בית המשפט, לפי בקשת בעל הקנין.*

(* בשורה הראשונה של (ב) נפלה טעות: במקום "או בעל" צריך לקרוא "ובעל".

10. (1) אסור לבנות או לבצע כל עבודת שיפור של קבע בשטח הקרקע הדרוש לצומת בשיעור האמור בסעיף 4(2) או בתחומי מרחק של חמישים מטר מאמצע כל מסילת ברזל ועשרים וחמישה מטר מאמצע כל דרך שאינה מסילת ברזל, אלא עפ"י רשות בכתב שתינתן ע"י הרשות, באישורו של שר התחבורה או שר העבודה, ובהתאם לתנאיה, אולם לא תסרב הרשות לתת רשיון כאמור, אלא אם מתן הרשיון עלול, לדעתה, לסכן את הדרך, את המיתקנים שעל הדרך או את שלום הציבור, או להפריע לשימוש התקין בדרך.

איסור עבודות שיפור של קבע
חוק תשי"א-1951
חוק תשכ"ג-1963
חוק תשכ"ו-1966

(א) סרבה הרשות לתת רשיון כאמור בסעיף קטן (1) והשטח שלגביו היא סרבה לתת את הרשיון עולה, כשלעצמו או יחד עם שטח שקנו בו חזקה לפי פקודה זו, על רבע מכל שטח החלקה, רשאית הרשות לשלם לבעל הקרקע פיצויים על הנזק שנגרם לו על ידי הסירוב; בהעדר הסכם בין הרשות ובין בעל הקרקע יחליט בית המשפט, לפי בקשת בעל הקרקע, אם מגיעים לבעל הקרקע פיצויים כאמור ומה הוא שיעור הפיצויים.

חוק תשי"א-1951

(2) בנה אדם או ביצע עבודת שיפור של קבע בניגוד להוראות סעיף קטן (1), יהיה עליו לסלקה, אלא אם כן הסכימה הרשות כי יעתיקה או יגן עליה בדרך אחרת; לא פעל אותו אדם כאמור לאחר שדרשה זאת הרשות, רשאית הרשות לגרום לסילוקה או להעתקתה של העבודה, או להגן עליה בדרך אחרת, ולגבות את ההוצאות שהיו כרוכות בכך מאותו אדם או ממי שגרם להקמתה או לביצועה של העבודה.

(תיקון מס' 4)
תשס"ו-2006

(3) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (2), בנה אדם או ביצע עבודת שיפור של קבע בניגוד להוראות סעיף קטן (1), דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

(תיקון מס' 4)
תשס"ו-2006

11. (1) מותר ליתן צו עפ"י סעיף 3 מן הפקודה כדי להטיל את הפקודה הזאת על כל דרך שהחלו בסלילתה או בשיפורה או שהושלמה סלילתה או שיפורה לפני תחילת התוקף של פקודה זו.

הטלת הפקודה על דרכים קיימים

(2) משניתן צו כזה תחולנה הוראות הפקודה הזאת על כל דרך כאילו היתה פקודה זו בתקפה בתאריך שבו קנו חזקה באותה קרקע לשם סלילת הדרך הזאת או שיפורה, והאדם שקנה חזקה רואים אותו כאילו הוא רשות;

בתנאי שלא יוגש משפט על כל עבירה על סעיף 10 שנעשתה לפני תחילת התוקף של פקודה זו.